

Remiss – SOU 2021:21 – En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden.

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 17 december 2019 att en särskild utredare ska se över all relevant svensk lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag (dir. 2019:101). Utredningen "En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden (SOU 2021:21) har skickats ut för yttrande. Svar önskas senast den 21 oktober 2021.

Bakgrund

Klimatförändringar rör alla och nyttjande av våra gemensamma resurser behöver ändras för att minska utsläppen av växthusgaser. Sverige har satt som mål att minska utsläppen av växthusgaser till netto noll senast år 2045 vilket innebär att åtgärder behöver vidtas nu för att hinna få genomslag. Tillsammans med andra styrmedel ska miljöbalken kunna bidra till att nå de miljö- och klimatpolitiska mål som Sverige har att förhålla sig till.

Förslag till yttrande

Miljönämnden ger följande synpunkter på remissen:

Miljönämnden ställer sig positivt till att klimatfrågor införlivas tydligare och med större rättslig tyngd än tidigare i miljöbalken. Att klimatperspektivet blir en del av portalparagrafen och genomsyrar miljöbalken är viktigt för att bidra till att verksamheters och människans påverkan på klimatet minimeras.

Snabbspår för omprövning

Den svenska modellen med tillståndsvillkor uppfattas av många som nödvändig för att verksamheter ska kunna bedrivas på ett förutsebart sätt. Nackdelen med modellen är dock att verksamhetsutövarens möjlighet till flexibilitet för att kunna testa nya metoder/processer blir begränsad av en tidskrävande och omständlig omprövning- och villkorsändringsprocess. Även

tillsynsmyndigheternas möjlighet att förmå verksamheter att ta ett större ansvar eller söka om tillstånd för att nya bättre (sett ur miljö- och klimatsynpunkt) tillståndsvillkor begränsas av tillståndets rättskraft. För att kunna driva utvecklingen framåt behöver man se över tillståndsprocessen och då även möjligheter till att tidsbegränsa tillstånd eller åtminstone kunna kräva omprövning av vissa villkor (inom hela balkens område) på ett enklare sätt. Idén med ett snabbspår för delomprövning utifrån klimatfrågan är ett steg i rätt riktning.

Konsekvensanalys

Miljönämnden anser att de av utredningen framtagna konsekvensanalyser inte ger en rättvis bild av verkligheten. Det går inte att, ur materialet, utläsa hur väl krav på olika åtgärder kommer att falla ut vad gäller växthusgasminskningar. Det behöver tas fram underlag som visar vad som är bäst möjliga teknik samt vilka minskningar som kan nås med dessa tekniker när det gäller minskning av växthusgaser.

Kunskap vid tillsyn och bedömning

Om klimatfrågan ska genomsyra miljöbalken och tillsynen ställer det höga krav på kunskap både hos verksamhetsutövare samt prövnings- och tillsynsmyndigheter. Miljönämnden anser att det finns behov av en vägledning för att förtydliga och precisera vilka krav som är rimliga att ställa på en verksamhetsutövare vad gäller minskning av växthusgaser. Utbildningsinsatser tillsammans med vägledningar kommer behövas för att säkerställa att förutsättningarna för likvärdig tillsyn och krav på åtgärder blir lika över hela landet. Vägledningar behöver även innehålla stöd för vilka avvägningar man kan/bör göra gentemot de andra allmänna hänsynsregler. För att säkerställa enhetlig information till verksamheter bör informationsmaterialet tas fram av vägledande myndigheter.

Ärendet

Utredningen redovisar att miljöbalken kan anpassas så att den blir ett mer effektivt verktyg som kan bidra till att Sveriges klimatmål nås då klimatperspektivet kommer att beaktas i hela kedjan från miljökonsekvensbeskrivning vid tillståndsansökan till i tillsynen. Detta innebär att alla som berörs av miljöbalken i sin verksamhet ska arbeta för att minimera sin klimatpåverkan.

Utredningen har lagt fram ett antal förslag för att anpassa svensk lagstiftning och göra den mer flexibel samt beakta kostnads- och åtgärdseffektivitet på samhällsnivå. Utredningen har exempelvis berört områden som styrmedel, konsekvenser av dessa. I miljöbalken vill man i lägga in klimatperspektivet som en egen paragraf i kapitel 2s allmänna hänsynsregler. Utredningen anger då att det behövs då en avvägningsregel som kan gynna de verksamheter som bidrar till klimatomställningen.

Många verksamhetsutövare har en hög ambitionsnivå i klimatfrågan och i utredningsuppdraget har ingått att se över hur verksamheter som bidrar till klimatomställningen kan gynnas i tillståndsprövningen. Genom att verksamhetsutövare och de som vidtar åtgärder själva ska föreslå och genomföra de åtgärder som behövs kan miljöbalken verka även förebyggande riktning.

Kayumba van den Brink
För Miljönämnden